

IRODALOM.

Dr. Hans Schmidkunz: Einleitung in die akademische Pädagogik. Halle, a. S. 1907. 206. lap.

Van a tudományos pädagógiának egy ága, mely a par excellence pädagógus hajlamú német nemzetnél sem részesült eddig kellő méltánylásban és művelésben és ez a főiskolai pädagógia, melynek létjogosultsága is erős viták tárgya. Ha az idevágó irodalmat egy futópillantással végigmérjük, vajmi kevés rendszeres, önnállóan megjelent munkát találunk e téren.

A régebbi időből említendők J. E. *Erdmann* híres előadásai az «akadémiai életről és studiumról» (Leipzig, 1858.), továbbá Dr. *Friedrich Harms*: «*Methode des akademischen Studiums*» (Leipzig, 1885.) Az újabb művek közül pedig *Paulsen*: *Die deutschen Universitäten und das Universitätsstudium* (Berlin 1902.) Napjainkban azonban mindinkább érvényre jut az a nézet, hogy a főiskolai tanárnak is nemcsak tudósnak, hanem pädagógusnak is kell lennie, hogy az akadémiai és egyetemi tanulmányok és vizsgálatok szervezete revizióra szorul, még pedig a pszichológiai és pädagógiai szempontok kellő érvényesítésével. Bizonyos, hogy a főiskolai pädagógia csak egyik oldalága az egyetemes pädagógiának, hogy annak fölvelei irányadók itt is, de vannak a főiskolai neveléstannak sajátlagos céljai, feladatai és problémái is, melyekre eleddig alig vetettek ügyet, pedig ezek megoldása fontos nemzeti feladatot képez. Ilyféle megfontolások adtak hitelt a német «*Verband für Hochschulpädagogik*» c. egyesületnek. Ezenkívül létrejött a főiskolai tanárok szövetsége, melynek gyűlésein azonban elsősorban nem annyira pädagógiai, mint inkább szervezeti kérdéseket tárgyalnak. (Lásd pl. *Bericht der Verhandlungen des III. Deutschen Hochschullehrentages zu Leipzig* am 12. u. 13. Oktober 1909.)

A főiskolai pädagógia alapvonalait próbálja nyújtani Schmidkunz fenti művében, melyet Bernheim Ernő greifsvaldi egyetemi tanárnak ajánlott. A munka főrésze nyolc szakaszra oszlik, ezt követi egy függelék (*Materialien*) és a főiskolai pädagógia bibliográfiája 1893-tól kezdve (többnyire különféle szaklapokban megjelent cikkek

jegyzéke). Mint úttörő munkát örömmel kellene üdvözölni, de nagy hibája túlságba vitt formalizmusa: fogalmak meghatározása, osztályozások, kategóriák, szabályok szinte elfojtják a helyel-közzel feltűnő termékeny eszméket, új és eredeti gondolatokat. A mű fény- és árnyoldalai remélhetőleg alábbi rövid ismertetésünk során is ki fognak tűnni.

A szerző mindenekelőtt a pædagogía alapfogalmait igyekszik tisztázni. Különbséget tesz pædagogía és pædagógika, andragógia és andragógika között. Mint minden tudománynak, a pædagógiának is sajátja bizonyos kriticismus, vagyis a külső és belső hatásairól való elmélkedés. Ez a pædagógiára nézve hármas. Az első tisztán elméleti és azt kérdezi, hogy meddig terjed a pædagogía mint tudomány, a másik elméleti-gyakorlati és arra a kérdésre felel, hogy a pædagogía mint tudomány, mennyiben mozdítja elő a pædagógiát mint praxist, végül a harmadik megfontolás a praxis határait méri ki. A pædagógiának vannak konstans és variabilis elemei. Lényege és ebből folyó tanai ugyanis változnak azon sajátlagos területek szerint, amelyekre alkalmaztatnak. Az akadémiai (főiskolai) pædagogía a tudományok és művészetek pædagógiája. Mint ilyen középhelyet foglal el a preakadémikus (középiskolai) és posztakadémikus pædagogía között. Az akadémiai pædagogía nemcsak szakpædagogía vagyis tanítás, hanem hivatásbeli pædagogía vagyis nevelés is. A tanítás célja objektive: a tudomány és művészet átszármasztatása, szubjektive: az ifjaknak a tudományra és művészetre való nevelése. Ezen alapelvekből folyik a főiskolai pædagógiának hat ismertetőjegye, melyek elkülönböztik az alsóbb pædagógiától. Ezek: 1. az akadémiai szabadságok a) a tanítás, b) a tanulók szabadsága, c) az élet szabadsága. Az alsóbb fokokon a didaktika főkövetelése a tananyagnak a tanórán való elvégzése, a főiskolán ellenben a munka oroszlánrésze a házra esik, úgy az előadók, mint a hallgatók szempontjából. 2. személyes odaadás. Föl kell tételnie, hogy szeretet, ragaszkodás viszi az ifjakat az általuk választott pályára. Legalább a diákok egy kategóriája, az ú. n. idealisztikus diákok mindig különválnak a kenyeret kereső diákoktól. (Brotstudenten.) Fontos feladata a főiskolai tanárságnak ép ezekben az elemekben önzetlen lelkesedés, buzgó öntevékenység fölkeltése. 3. A személyes specializálódás. Az előadó tanár rendszerint nemcsak «tradál», hanem egyúttal szakjának művelője; az akadémiai ifjúság pedig szintén szakok szerint oszlik több csoportra. A főiskolán lehet helye az egyénítésnek is, melyet a tudományok individuális kezelése tesz szükségessé. — Ha az első 3 ismertetőjegy «személyi», a következő 3 «tárgyi»-nak nevezhető, mert az átszármasztatandó javakra vonatkozik. A 4-dik: a termelés átadása. Az iskola a tudományok kész

eredményeit közli, a főiskola nem a kész eredményeket, hanem inkább az ok létrejöttét ismerteti meg. Ennek folytán míg az alsóbbfokon az egyes szakot nem igen hozzák kapcsolatba a történetével, a főiskolán az illető disciplina történelme nélkülözhetetlen, továbbá míg az alsó fokokon inkább az elemi logika, addig a felső fokon inkább a metadologia érvényesül. 5. *A tradíciójavak végtelensége.* A tudomány végtelen: anyaga, feladata, problémái, módszere folyton átalakulnak, bővülnek és gazdagodnak, úgy, hogy lehetlenségszámba megy az egész terület áttekintése. De egyúttal határtalan is, mert bizonytalan, micsoda újat hoz a jövő. A tudomány végtelenségének és határtalanságának ezen tudatát okvetetlenül föl kell keltetni a főiskolai hallgatóságban. 6. *A szakstudium.* Minden főiskolai hallgatónak saját speciális főszerke van, erre koncentrálna szelleme minden érdeklődését és erejét. Főleg ezen szakban, de többi tanulmányai révén is meg kell tanulnia a tudományos munkálkodás módszerét.

Az akadémiai pädagógia 4 főformája: 1. a tanács, 2. az előadás, 3. gyakorlat (de a szemináriumokban), 4. az önképzés. A főiskolai neveléstan fölhasználja az egyetemes pädagógia összes segéd-tudományait: a fiziologiát, hygienát, történettudományt, azután a logikát, etikát, esztétikát és pszichológiát.

Az elmondottak tulajdonképp csak a főiskolai pädagógia speciális témáit tárgyalják, de természetes, hogy ide tartozik az általános pädagógia 3 nagy területe: az ápolás, nevelés és tanítás is. E téren is az állandó mellett van változó elem, mely a főiskolai pädagógiának mint andragógiának a folyamánya. A szerző végül szóvá teszi a didaktika egyes kérdéseit, pl. hogy a formális fokozatok tana miképp érvényesíthető a főiskolán. Ebben és a következő fejtegetésekben, ahol a főiskolai tanárok képzésével, a főiskolák jellegével, a főiskolai pädagógia történetével foglalkozik és fölveti egy megfelelő szaklap létesítését, alig van, ami nagyobb figyelmet érdemel. A szerző tán sikeresebb munkát végzett volna, ha nem az általános pädagógiából indul ki, hanem a főiskolák különböző fajainak gondos összehasonlítása alapján próbálja megállapítani azokat a vezérlő szempontokat, melyek a főiskolai pädagógiára mértékadók.

Dr. Szelényi Ödön.

*

Paul Natorp: Philosophie und Pädagogik. Untersuchungen auf ihrem Grenzgebiet. Marburg N. G. Elwertsche Verlagsbuchhandlung. 8-rét. 362 l. Ára 7 K 20 f.

Natorp most megjelent munkájában, részben már közzétett, részben most először napvilágot látott tanulmányainak gyűjteményét adja ki a föntemlített cím alatt. Ami a mű tendenciáját illeti, azt a